

Володимир Гнатюк і його роль у розвитку української національної культури

О.П. Куца, професор (Тернопіль)

Володимир Гнатюк на «перехресних стежках» української літератури

У статті узагальнено основні аспекти діяльності В. Гнатюка у царині української науки про літературу. Включення художнього досвіду фольклору у літературний процес кінця XIX-початку XX століття розглянуто у зв'язку з появою у ньому постаті В. Гнатюка. Підсумовано його внесок у розвиток літератури Закарпаття.

Ключові слова: Володимир Гнатюк, фольклоризм, літературний процес, видавнича справа.

Kutsa O. P. Volodymyr Hnatiuk on the "Cross Paths" of the Ukrainian literature. The article summarizes the main aspects of V. Hnatiuk's activities in the field of Ukrainian literary science. The inclusion of artistic folklore experience in the literary process of the late 19th and early 20th centuries is considered in connection with the emergence of V. Hnatiuk. His contribution to the development of Transcarpathian literature is summed up.

Key words: Volodymyr Hnatiuk, folklorism, literary process, publishing business.

Постановка наукової проблеми. «Всезнаючий Гнатюк» – таким був наскрізний штрих у багатогранному портреті ученого-фольклориста уже в перших роках XX століття. У цьому «всезнанні» літературі належала вагома роль. Нахил майбутнього вченого до неї окреслився уже в гімназії, що виявилось у складанні віршів. Збираючи народні пісні під час навчання у гімназії, він, зрозуміло, ще не усвідомлював їх ваги як об'єкта фольклористики – найпопулярнішої тоді у Європі наукової галузі. В. Гнатюка приваблювала у піснях «краса краснописьменська». 1894 рік (час вступу на філософський факультет Львівського університету) – це рік появи двадцятитрьохлітнього В. Гнатюка в українській літературі, у різних аспектах якої він братиме участь майже три десятки років. Учені, насамперед М. Яценко, М. Мушинка та ін., досліджуючи фольклорно-етнографічні праці ученого, не оминали його широкої літературної (і літературознавчої) діяльності. Все-таки ця проблема залишалася більше «ювілейно-конференційною». Повнота її викладу уможливилася у 1998 р., коли у Львові, завдяки старанням Олега Купчинського, вийшла «багатостраждальна» книга «Володимир Гнатюк. Документи і матеріали» (задум видання виник у 1968 р. і належав відомим ученим Миколі Кравцю та Іванові Бутичу). Літературознавці уже мали змогу використати цінні архівні матеріали, що стосувалися діяльності В. Гнатюка у царині літератури. Але слушне зауваження М. Яценка ще у 60-х рр. XX століття з приводу збайдужілості тодішньої української науки до Гнатюкових суджень про взаємовідношення фольклору і літератури стосується і сьогоденного літературознавства. Під таким кутом зору окреслюється **актуальність** пропонованої статті.

Виклад основного матеріалу. Зустрічі В. Гнатюка з І. Франком у часописі «Житє і слово», який почав виходити у 1894 році, зблизили їх не випадково, хоча І. Франко мав тоді уже майже двадцятирічний стаж праці у літературі. Пізніше він напише про роботу В. Гнатюка у «Літературно-науковому вістнику», що без нього, тобто без Гнатюка, характер часопису «мусів би ... змінитися із «журнала», з видання, що періодично і систематично забирає голос у всіх важніших біжучих питаннях нашого письменства і духовного життя, взагалі перемінитися на збірку більш або менш випадкових статей та творів...» [1, с. 99]. Повертаючись до витоків діяльності В. Гнатюка у царині літературознавства, нагадаємо, що у 1896 р. проф. О. Колесса подає свідчення про те, що студент філософії В. Гнатюк відзначився науковим рівнем дослідження українсько-руських пам'яток XVII–XVIII ст., і запропонував йому так само «совісно і вірно» написати реферат про українсько-руську вертепну драму [1, с. 20]. У 1898 р. студент філософії відзначився тим, що брав активну участь в аналізі творів української літератури і підготував об'ємну студію під назвою «Апокрифічні мотиви в поезіях Ст. Руданського».

Літературна діяльність В. Гнатюка розвивалася якнайширше – у кількох напрямках,

найголовніші з яких власне літературознавча, видавнича праця, редагування (відредагував понад 140 книжок українських письменників), координування літературних зв'язків між Західною і Великою Україною, тобто продовження здійснюваної перед ним місії П. Куліша, О. Кониського, М. Драгоманова. Як писав М. Яценко, «чорна загарлива робота, зв'язана з виданням творів українських письменників, лежала на плечах Гнатюка» [4, с. 56].

Учений щасливо передбачив одне з найактуальніших питань сучасного літературознавства, тобто фольклоризм як ідейно-естетичну категорію, що виявляється в прямому чи опосередкованому відтворенні, трансформації або й розвитку літературою структурно-художніх елементів фольклору. Як відомо, в українському письменстві (та й не тільки українському) особливо потужним був вплив фольклору в добу національно-визвольних, державотворчих змагань, коли він розмаїто виявився у художньому масиві і витворив оригінальні естетичні цінності у творах В. Пачовського, П. Тичини, Г. Чупринки, С. Черкасенка та ін. Історичне життя України наприкінці XIX — початку XX ст. найбільш виразно окреслило ідейні параметри й емоційну тональність літературно-фольклорних зустрічей. Отже, була об'єктивна потреба включення художнього досвіду фольклору в літературний. Той факт, що в процес адаптування фольклору включилися такі автори, як І. Франко, Леся Українка, Б. Лепкий, з одного боку, і з другого — такі, у яких складно побачити конкретне ставлення до фольклору (М. Семенко), зумовлений не тільки художньою необхідністю, а й появою в тогочасному літературному процесі титанічної постаті В. Гнатюка. Наскільки його поява була вчасною і потрібною українській літературі, свідчить хоча б той факт, що зарубіжні літературознавці, вишукуючи перспективи розвитку для своїх національних літератур, вказували на «фольклорність» навіть таких «нефольклорних» письменників, як Достоевський чи Фолкнер.

Гнатюкова концепція фольклоризму у літературі ще належно не поінтерпретована, незважаючи на появу цілого ряду науково об'єктивних досліджень із гнатюкознавства. Хоча вчений не залишив нам цілісно сформульованої теорії фольклоризму, саме він, разом із О. Потебнею та І. Франком, заклав фундамент наукового вивчення складної літературно-фольклорної дифузії. Його наукові постулати густо розсіпані у багатьох статтях, передмовах, рецензіях, де теоретичні положення вкраплені окремими абзацами чи реченнями. Роздумуючи над особливостями літературно-фольклорних зв'язків у процесі розвитку української літератури, він пунктирно накреслив розмаїття способів трансформації української народної словесної культури у творчості письменників від найдавніших до найновіших часів. В. Гнатюк всіляко заохочував до праці на цій ниві. У ґрунтовній студії «Українська народна словесність» він стверджував рішучий вплив етнографії на літератури Європи, високий естетичний рівень української народної словесності у порівнянні з фольклором європейських народів, тісну взаємодію двох типів художнього мислення (усного і писемного) в українській літературі XVIII ст. тощо. Показовим є факт звернення Наталі Кобринської до В. Гнатюка за порадою стосовно використання техніки модернізму (символізму) в українській літературі. Міркування В. Гнатюка про результативність українського символізму — при умові його органічного «впливу» з символізму у фольклорі — були слухними і переконливими для письменниці.

В. Гнатюк був близьким радником Лесі Українки у вирішенні її багатьох літературних проблем. Ідея написання повісті «Тіні забутих предків» належить, як відомо, саме йому, В. Гнатюкові. Вимога вченого — «нашого гуцула світові цілому показати» — художньо зреалізована у творчості Г. Хоткевича. Колоритні деталі Гнатюкового збірника «Народні оповідання про опришків» проросли у розгорнені образи й сюжетні епізоди «Камінної душі» — твору особливого художнього чару і життєнаповненості. Частинку гнатюківської «національно-країнної закраски» можна знайти у творчості майже всіх письменників кінця XIX – початку XX століття. Це для них В. Гнатюк відкрив Криворівню, яка стала «столицею письменства» (І. Денисюк). Тут літо проводив І. Франко, відпочивали Алчевські, побувала Леся Українка та О. Кобилянська, тричі приїжджав М. Коцюбинський. Подивований красою Карпат, у Криворівні «шість літ дивувався» Г. Хоткевич.

Три десятки років майже щоденної праці офірував В. Гнатюк на те, щоб, як писав, «перетворився наш народ... в правдиву націю в сучасному розумінню того слова». Серед європейських вчених межі століть вже у віці до 30-ти років він займав одне з першорядних місць, вивівши українознавчу науку з початком нового ХХ віку на всеукраїнський, а в деяких галузях і на всеєвропейський рівень. Бажання «показати» Україну «перед очі цивілізованого світу» стало його глибоко особистою, насущною потребою, а «байдужість національної приналежності», як неодноразово зізнавався, — його найпекучішим болем. Закордонні вчені були подивовані розмахом і багатогранністю наукових пошуків В. Гнатюка, що сформувалися на міцних українських засадах: закладеній у батьківському домі у Велесневі святості ставлення до невідомих народних скарбів і традицій, оточенні у Науковому товаристві ім. Шевченка, спілкуванні з майже титанічними подвижниками, особливо І. Франком.

Двадцять томів українського фольклору та етнографії і їх опрацювання В. Гнатюком не тільки підняли українську фольклористику до рівня цілком оформленої окремої наукової дисципліни, а стали потужним живлющим джерелом для української літератури. Власне народну творчість він інтерпретував як пряме відображення історії народу, а її жанри — як «прецікаві історичні документи його долі і життя», а також предтечі складного розвитку літературних жанрів. Народна поезія, як висловлювався учений, не мала права «виказувати застою» — адже «застій» у ній показував би, що «сам народ загибає», «загибає і література». Його фольклористичні студії стали логічним продовженням відомих і схвалених у Європі наукових концепцій М. Костомарова, М. Драгоманова, В. Антоновича та ін. Все-таки на найвищих наукових симпозиумах, зокрема в Парижі, науково опрацьовані збірники українських фольклорних матеріалів трактувалися як «скарби російського народу». З-поміж названих вище фольклористів В. Гнатюк найбільшою мірою спрямовував свої наукові зусилля власне на те, щоб словесні багатства українців були визнані європейською наукою як українські.

В. Гнатюк виявляв особливу увагу до літератури Закарпаття, особливо давньої. Під час своїх фольклорних експедицій він знайшов десятки рукописів, які частково були використані І. Франком у його виданнях «Апокрифи і легенди з українських рукописів» і «Карпаторуська література XVII–XVIII віків». Фундаментальна праця В. Гнатюка «Угороруські духовні вірші» (1902) і нині не втратила наукового значення. Публікуючи тексти 225 пісень XVII–XIX ст., учений робив акценти саме на їх віршовій формі. Від кінця XIX і до середини 20-х рр. ХХ ст. майже не було книжки про Закарпаття чи виданої у Закарпатті, яку б не рецензував В. Гнатюк чи вона не мала б рецензії у редактованих ним виданнях. Його листи до І. Панькевича — це справжня енциклопедія культурного і літературного Закарпаття зазначеного періоду.

Перебуваючи у 1896 р. в Угорській Русі, В. Гнатюк, крім ширення протесту «І ми в Європі», займався організацією видання літературного часопису для угорських русинів, а звідси і пошуками редактора такого часопису. Він повідомляв І. Франка: «На Угорщині був я майже в усіх літератів тамошніх так кацапів, як і мадяронів. Всім їм подобалася моя гадка щодо видавання часописа...» [1, с. 22]. Ця сізіфова праця віддзеркалює В. Гнатюка як постать геніальної вмільності синтезувати різні сфери діяльності і спрямовувати їх в єдине українське русло. Свої зв'язки з найавторитетнішими європейськими фольклористами, а також письменниками і вченими Росії він підпорядковував українській справі. Це підкреслює гнатюківська, за його ж висловом, «різнорідна будительна робота» в Угорській Русі. Наприклад, тільки у 1896 р. до неї входили, крім ширення тут написаного разом з І. Франком протесту «І ми в Європі», пошуки угро-руського письменника, який переклав би протест російською мовою і переслав у Росію. До цієї «будительної роботи» входили записування казок, досить вдалі спроби українізації шкільництва тощо. Важливо, що у його листуванні не простежуємо жодного випадку нарікання. Навпаки, у листі із Закарпаття до І. Франка читаємо: «Я так тішуся, якби мене хто на сто коней посадив» [1, 20; 21].

Дещо стосовно протесту, який був написаний після проведення у Будапешті

урочистостей, присвяченим пам'яті Гете, зокрема після промови президента Угорської Академії наук графа Зічі. Увагу І. Франка та В. Гнатюка привернуло висловлювання президента про те, що «... Європа, бачачи, як ми шануємо пам'ять її великого генія, перестане поприкати нас національною нетерплячістю та шовінізмом» [2, с. 339]. Відмежовуючись від «злобних коментарів», автори протесту вважали обов'язком «дати свідоцтво правди» і вказали на невідповідність урочисто виголошуваних фраз та реальності, оскільки угорських русинів мадяри, починаючи з XVI ст., «витискали», «переслідували», «ненастанно вмішувалися в діла руської церкви». Далі автори протесту розгортали наслідки такої «європеїзації», яка зробила інтелігентів-русинів «не тільки перевертнями і ворогами власного народу, але рівночасно zdeградувала їх морально, поробила їх себаритами, підляками, лизунами, прислужниками панськими, загасила в їх душах всяке ідеальне змагання, всяке етичне почуття». І далі: «Чи то є та пошана для ідеалів Гете, котру Європа має засвідчити мадярській нації...?» [2, с. 345].

Для В. Гнатюка не поставало питання: що важливіше для України — культура чи політика? Одночасно з виданням політичної газети для угорських русинів він записує на три друковані аркуші весілля у «полудневій Угорщині». Адже «мусив» це зробити — «там починають вже весілля відправляти в той спосіб, що возьмут шлюб, а по шлюбі в касині (не вдома!) з'їдять вечерю, потанцюють трошки, і вже по весіллю» [1, с. 29]. Учений доклав багато зусиль, щоб літературний рух на Закарпатті став власне українським. Його численні докори закарпатцям на зразок, що у них «не було ніякого літературного руху доси» або що Закарпаття «не видало ні одного правдивого письменника» таки багато спричинилися до того, що з 1919–1920 рр. тут зароджується нова хвиля у розвитку української літератури, зорієнтованої на всеукраїнську. Учений із особливою радістю сприйняв появу в 1923 р. поетичних збірок В. Гренджі-Донського («Квіти з терньом», «Золоті ключі»), доручивши Олесю Бабію прорецензувати їх у «Літературно-науковому вістнику».

Найголовнішим — і не тільки у літературній праці В. Гнатюка, але й усій його багатогранній діяльності — треба вважати подвижницьке «невидиме духове меценатство» (вислів І. Франка). Постійна потреба «робітників тихої щоденної праці» — то була, за І. Франком, «найбільша вада української суспільності». У листах М. Драгоманова неодноразово прочитуємо нарікання на українців у порівнянні з європейцями: адже у Європі навіть при з'яві «посереднього» таланту «при ньому виростають» щонайменше чотири опікуни, які, не очікуючи жодної винагороди, мають собі за честь допомогти «житейському невдачі». Брак саме такого меценатства у літературному процесі кінця XIX – початку XX ст. компенсував своєю людяністю, дивовижною сумлінністю В. Гнатюк. Очолюючи «Українсько-руську видавничу спілку» та згуртовуючи протягом дванадцяти років праці на посаді відповідального редактора «Літературно-наукового вістника» найкращі літературні таланти, учений опікувався їх побутом, турбувався про здоров'я і навіть настрої. Хоча не раз йому «запекло коло серця», як писав, коли найближче оточення іноді йому не тільки не сприяло в роботі, але й багато зробленого ним «мало йому за зле». Наведемо деякі ілюстрації його «тихого» невидимого лідерства. У професора Чернівецького університету, члена ВУАН С. Смаль-Стоцького зберігалися листи до Ю. Федьковича. Авторитетний учений з певних міркувань категорично відмовився їх на даний час публікувати. О. Маковей, маючи інший погляд на це питання, вважав, що ці листи треба видати. Емоційно налаштований письменник після довгих роздумувань знаходить вихід: забрати листи у професора може Гнатюк і тільки Гнатюк. Ось як виглядала «порада» Маковея В. Гнатюкові: «Оттак (менше-більше) напишіть сюди (тобто в Чернівці. – О. К.); над листом Вашим будуть нібито радити на засіданні виділу (Руської Бесіди. – О. К.), і тоді вже притиснуть Стоцького: давай! Інакше ніхто від нього сих листів не видобуде...» [1, с. 191]. Виходило, що тільки авторитет В. Гнатюка зміг би похитнути С. Смаль-Стоцького. Багато добродійних намірів В. Гнатюка залишалися нездійсненими, що завдавало йому болю. Так, після виходу «Зів'ялого листа» В. Гнатюк (він займався тоді справою видання «Антології української літератури») надіслав С. Воробкевичу книгу із проханням написати музику хоча би на деякі із поезій збірки.

Композитор шанобливо відповів йому, що «сумні» Франкові твори «не ладяться з теперішнім настроєм» його «болючого серця». Все-таки одну із поезій він поклав на музику і вислав на суд «всезнаючого» В. Гнатюка, але... без нот [1, с. 31]. Промовистим є лист С. Крушельницької до В. Гнатюка (1896), яка просила «відібрати» на пошті «пакунок», адресований на його ім'я. У «пакунку» був подарунок І. Франкові на честь його 25-річної літературної діяльності. Його треба було «відібрати», «оплатити», вручити Франкові та негайно повідомити їй, чи «подобався подарок». Всесвітньо відома співачка просила вибачення за «смільсть» і додавала: «Не маю нікого, на кого бим-ся могла спуститись» [1, с. 57]. Отже, найнадійнішим у Львові виявився В. Гнатюк.

Для себе вченому не вдавалося «украсти яку годину», хоча, як писав, «грудні недуги вимагали довгого лічення». Він більше бідкався станом української літератури на початку ХХ століття: «Якось тепер наше поле літературне починає перелогом ставати; старші письменники відзиваються досить рідко, молодші не прибувають; як так далі піде, то в нас настане страшна посуха...» [1, с. 136]. Тому так багато своєї уваги він приділяв М. Коцюбинському, листування з яким активно підтримував чотирнадцять років. Учений майже дитинно переживав його «слабке здоров'я». Такі майже незмінні ключові слова у листах М. Коцюбинського, як «знов хорий», «знов нерви», «змучений», «не знаю, що з собою діяти», «погода препогана», «холодно, хмарно, дощі», «кашляю, нежить» тощо не дратували вкрай спрацьованого В. Гнатюка, який до того ж перебував у скрутному матеріальному становищі. Скарги М. Коцюбинського викликали у В. Гнатюка співчуття, подив перед «великим талантом», «м'якістю натури» і готовність виконувати будь-які його прохання. Радість вкрай зайнятого різними «великими» і «дрібними» справами В. Гнатюка викликав хоча б такий лист М. Коцюбинського із Риму: «Можу Вам похвалитися: лікар нічого страшного не знайшов у мене... Всю біду нарobili мені нерви... Не записав мені і берлінський лікар жодних ліків. Лише що маю їсти, і послав мене поїздити по світі, що я саме і роблю. Почуваю себе краще, хоч утомлений силою нових вражень. Завтра їду до Неаполю, де пробуду з тиждень, а звідти до Ніцци, відтак до Мілану, в Швейцарію, Мюнхен, Відень, і поверну до Львова... Як там моя книга? Певно, готова вже. Будьте ласкаві, вишліть по одному примірнику її Лепкому, Сембратовичу... Ще прохання: пошліть моїй жінці (Вірі) один примірник фотографії нашої, хай вона побачить мене, заким поверну додому» [1, с. 142].

Наведемо ще один приклад із сфери «невидимого меценатства». Письменник В. Кравченко із Житомира, дякуючи В. Гнатюкові за грошову допомогу на виготовлення надмогильного пам'ятника Т. Зіньківському, мав до нього особливе прохання: чи не прислав би В. Гнатюк якийсь «цікавенький» напис на хрест на могилі цього письменника. І просив ще й «подати маляночок», бо «ставити просто хрест... ще не все». Якщо не вийде, мовляв, то В. Гнатюк, як відомий всеукраїнський авторитет у справах літератури, міг, на переконання В. Кравченка, найкраще оцінити вже написані вірші для пам'ятника, складені В. Боровиком:

«Стражденник – син стражденника народа,
Кришталь з його кривавої сльози –
Він не згинавсь, хоч як гула негода,
І не здригавсь від гуркотів грози;
Змагався він з життям самим...
Коли людина ти – зітхни за ним!» [1, с. 187]

Проблемі «перетворення нашого народу в правдиву націю» підпорядковувалася надзвичайно широка географія літературної праці ученого, а глобальність його мислення підтверджувалася настійливою турботою про збереження етнічних гілок українців в іонаціональному середовищі. Йдеться про його інтерес до мистецького життя українців-емігрантів у США, Канаді, Бразилії та інших країнах. В. Гнатюк, як відомо, здійснив для свого часу унікальні в Європі зібрання і видання скарбів українського фольклорного матеріалу. Його двотомник «Українські народні байки» оцінені європейськими славістами як «найвизначніший» збірник казок про тварин, яким не могла на той час похвалитися жодна

слов'янська література. Двотомник колядок і щедрівок визнано «епохальним», таким, що становить «початок нового періоду» в історії слов'янської і європейської фольклористики. Тільки ціною невсипущої праці у 1902 р. тридцятидворічний Гнатюк — «скромний приватний урядник, без зв'язків і знакомств» — стає членом-кореспондентом Російської Академії Наук, одержавши це високе наукове звання майже одночасно з «людьми із зв'язками» В. Антоновичем, М. Дашкевичем, М. Сумцовим. І те, що він «пробився якось» матеріально, то, за власним зізнанням, «лиш тому, що попродав свої недруковані праці...» [1, с. 324].

Незважаючи на те, що вчений ще у 1897 р. твердо і «раз на все» вирішив працювати в етнографії, у полі його зору перебувала література. Але Хв. Вовк радив приїхати до Парижа, бо треба було «цілком по-європейськи» братись за антропологічні матеріали. Разом із проблемами модерністської творчості, які В. Гнатюк вирішував на прохання Лесі Українки, Ольги Кобилянської, І. Груша та ін., він одержав завдання від Хв. Вовка придбати «кілька серій черепів задля колекції Товариства ім. Шевченка» і «до кожного хоч одну велику кістку з ноги» і «все записуючи добре». Бо «за се б давно вже пора узятись, та, на біду, ніхто не береться» [1, с. 34]. Мусив братися В. Гнатюк.

Висновки. Різноманітна подвижницька праця В. Гнатюка у царині літератури, яка припадає на кінець XIX-початок XX століття, його спілкування з І. Франком, М. Коцюбинським, Ольгою Кобилянською, В. Стефаником, Б. Лепким, Лесею Українкою, А. Кримським, О. Маковеем, Б. Грінченком, Г. Хоткевичем, О. Жатковичем, Г. Стрипським, В. Доманицьким, А. Онищуком та іншими письменниками з усієї України потребують сьогодні спеціального вивчення, яке увиразнило б тогочасне буття української національної літератури. Саме тоді І. Франко метафорично окреслив її означення: «...Се ліс, в котрім є й дуби, є й ліщина, але все разом має одноцільний характер – відразу видно, що се ліс, а не степ. Що се витвір колективної праці духової, ... а не одрізнені прояви поодиноких, самотніх, хоч би й великих талантів» [3, с. 19]. В. Гнатюк плекав цей «ліс». І «великі таланти», і «дуби», і «ліщина» жилися з гнатюківського животворного ґрунту. Його глибокий літературний дар, надзвичайна наукова інтуїція і назовні тихе й безкорисливе, але завжди щире і дивовижне працелюбство були благодатним полем для формування нового світогляду на сполонізованих, змадяризованих та зрусифікованих українських обширах. У цьому сукупно великість Гнатюкового життєвого подвигу.

Література:

1. Володимир Гнатюк. Документи і матеріали (1871-1989) / [упоряд. Я. Дашкевич, О. Купчинський та ін.]. – Львів : Наук. т-во ім. Шевченка, 1998. – 465 с.
2. Франко І. І ми в Європі / Іван Франко // Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1976-1986. – Т. 46. – Кн. 2. – 1986. – С. 339-350.
3. Франко І. Метод і задачі історії літератури / Іван Франко // Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наук. думка, 1976-1986. – Т. 41. – 1984. – С. 17-23.
4. Яценко М. Т. Володимир Гнатюк. Життя і фольклористична діяльність / Михайло Яценко. – К. : Наук. думка, 1964. – 286 с.

Куца О. П. Владимир Гнатюк на «перекрестных путях» украинской литературы. В статье обобщены основные аспекты деятельности В. Гнатюка в области украинской науки о литературе. Введение художественного опыта фольклора в литературный процесс конца XIX-начала XX века рассматривается в связи с появлением в нем фигуры В. Гнатюка. Обобщено вклад ученого в развитие литературы Закарпатья.

Ключевые слова: Владимир Гнатюк, фольклористика, литературный процесс, издательское дело.